

УДК 336:364.05

**ОПТИМІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ
ГАРАНТІЙ ГРОМАДЯН***О. В. Вознюк, аспірант, Університет митної справи та фінансів*

У статті розглядається проблема вдосконалення фінансового забезпечення соціальних гарантій держави. Основна увага зосереджується на напрямках досягнення оптимального використання фінансових ресурсів, які мають забезпечувати соціальні гарантії населення. Автором пропонується активніше застосовувати у практиці планування бюджетних видатків програмно-цільовий метод планування, змінити методологію формування споживчого кошику, посилити економічну й наукову обґрунтованість визначення основних соціальних стандартів, зокрема мінімальної заробітної плати.

Ключові слова: бюджет, місцеві бюджети, соціальна політика, соціальні гарантії, видатки соціального спрямування, модернізація, реформа, оптимізація

Постановка проблеми. Соціальні гарантії є ознакою демократично-правової соціальної держави й водночас необхідним елементом системи забезпечення суспільного добробуту. В Загальній декларації прав людини зазначається, що кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичне й соціальне обслуговування, який є необхідним для підтримання здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, право на забезпечення на випадок безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини [1].

Україна гарантує своїм громадянам таке право, що зафіксовано у статті 46 Конституції України [2]. За роки незалежності в Україні створено потужну систему соціального захисту населення, в основі якої лежить система державних соціальних гарантій. Проте рівень бідності в країні залишається високим. Програми соціальної підтримки малозабезпечених і вразливих категорій населення не вирішують проблеми. За 2016 р. чисельність людей, які живуть за межею бідності, зріс вдвічі й складає 58% [3]. Тож гарантії не гарантують гідний рівень життя.

Формулювання мети статті. Мета статті полягає в з'ясуванні питань, яким чином має відбуватися вдосконалення системи фінансового забезпечення соціальних гарантій, щоб це сприяло ефективній соціальній захищеності громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Великий внесок у розробку теоретичних і практичних аспектів фінансового забезпечення соціального захисту населення, зокрема фінансового забезпечення соціальних гарантій, здійснено такими зарубіжними вченими та практиками, як У. Беверидж, Ш. Бланкарт, Л. Ерхард, М. Кастельс, Дж. Кейнс, Е. Ліндал, А. Мюллер-Армак, В. Ойкен, А. Пігу та інші.

Теоретико-методологічним питанням розвитку соціального захисту населення та його фінансового забезпечення присвячені праці вітчизняних науковців Л. Б. Баранник, Н. П. Борецької, А. В. Величко, Н. М. Дєєвої, З. І. Галушки, І. Ф. Гнибіденка, В. Г. Єременко, Е. М. Лібанової, Л. Є. Момотюк, О. Ф. Нові-кової та багатьох інших [4–13].

Не дивлячись на вагомі розробки вчених, проблема потребує постійного аналізу. В Україні відбуваються глибокі системні перетворення, які впливають на потреби населення та рівень їх задоволення. В умовах гострого дефіциту фінансових ресурсів рівень забезпечення державних соціальних гарантій залишається вкрай низьким. Отже, виникає необхідність у перегляді методології використання державних фінансів на соціальні цілі з урахуванням макроекономічної ситуації в країні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під соціальними гарантіями в економічній літературі розуміють матеріальні та юридичні зобов'язання держави щодо реалізації соціально-економічних і політичних прав членів суспільства. До основних соціальних гарантій відносяться право на працю, право на відпочинок, право на житло, право на освіту й медичну допомогу тощо. Усі вони не є простими абстракціями, а матеріалізуються в певних благах і послугах. Згідно Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», державні соціальні гарантії – це «встановлені законами мінімальні розміри оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, розміри інших видів соціальних виплат, встановлені законами та іншими нормативно-правовими актами, які забезпечують рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму» [14]. Часто соціальні гарантії називають «соціально-економічними» та розглядають як метод забезпечення державою задоволення різноманітних потреб громадян на рівні суспільно визнаних норм і нормативів (соціальних стандартів), які є механізмом практичної реалізації соціальних гарантій. Нормативи є критеріями мінімального, але необхідного для життєдіяльності розподілу ресурсів споживання, соціальними гарантіями в області доходів та цін. Вони можуть застосовуватися в якості бази для обґрунтування заходів щодо підвищення рівня життя і його вирівнювання як на місцевому, так і на державному рівні.

Структурно-логічна схема взаємозв'язку соціальних гарантій та соціальних стандартів представлена на рис. 1.

Рис. 1. Складові державних соціальних стандартів в Україні [5, с. 10]

Отже, соціальні гарантії, з одного боку є виразом взаємовідносин держави й громадян щодо реалізації їх прав на задоволення основних життєвих потреб, з іншого боку, це елемент економічної політики держави по їх виконанню. Тобто, сенс державної економічної політики щодо забезпечення соціальних гарантій фактично полягає у пошуку фінансових ресурсів для їх реалізації. У цьому й є проблема. Незважаючи на те, що забезпечення соціальних гарантій передбачає використання багатьох джерел фінансування, його основу складають кошти державного та місцевих бюджетів. Їх завжди недостатньо, а ті, що виділяються, використовуються не ефективно. Політика жорсткої централізації

при розподілі бюджетних ресурсів через механізми пільг та преференцій, відсутність належного контролю й прозорості у використанні коштів з боку відповідних органів привели до перекосів, невиправданому та несправедливому розподілу коштів на соціальні потреби. Склалась ситуація, коли соціальні допомоги отримують здебільшого не ті громадяни, які найбільше їх потребують.

За роки бюджетної реформи (прийняття Бюджетного й Податкового кодексів, законів України, спрямованих на децентралізацію державних фінансів) відбулось певне розмежування завдань щодо фінансування соціальних потреб між державним і місцевими бюджетами. Нині велика частка державних

зобов'язань реалізується органами місцевого самоврядування через місцеві бюджети.

Вагомою причиною низької ефективності забезпечення соціальних гарантій населенню є необґрунтованість їх розмірів, а також недоліки у визначенні обсягів фінансових ресурсів для їх забезпечення. Вітчизняна практика планування акумуляції й використання коштів органами місцевого самоврядування на забезпечення соціальних гарантій містить суттєві недоліки в плануванні місцевих бюджетів на коротко- та середньострокову перспективу. Відсутня система взаємоузгодження стратегічних пріоритетів державного та регіонального розвитку. Тож у бюджетному плануванні має активніше застосуватися програмно-цільовий метод. Він покликаний забезпечити розподіл бюджетних ресурсів одночасно по цілям, завданням та функціям держави. Крім того, він передбачає, що будь-які бюджетні видатки мають здійснюватись на цілі, що відповідають середньостроковій або довгостроковій стратегії розвитку держави. Даний метод дозволяє досить гнучко підходити до формування завдань соціально-економічного розвитку, враховуючи пріоритети державної економічної, бюджетної й соціальної політики, а також суспільне значення результатів використання бюджетних коштів.

Кожен керівник органів влади чи бюджетної установи повинен планувати витрачання коштів з найкращим результатом і мінімальними затратами згідно із пріоритетами державної політики чи рішеннями територіальної громади. За такого підходу увага зосереджується не на тому, як витратити більше коштів на соціальну сферу, а на тому, як надані послуги відповідають потребам громадян. Відповідно для визначення результативності програм розробляється низка показників, за допомогою яких можна оцінити результати використання коштів.

Вагомою складовою фінансування соціальної підтримки населення є видатки державного бюджету на централізовані закупівлі, які формують значну частину матеріального потенціалу галузей охорони здоров'я, освіти, соціального захисту та соціального забезпечення. Такі видатки здійснюються через окремі державні установи

та затверджуються у відомчому розрізі у щорічному законі про державний бюджет.

Незважаючи на значні суми державних видатків, що спрямовуються на соціальні програми, широкий перелік видів соціальної підтримки, якою в Україні користується значна частина населення, не всі заходи виявляються ефективними.

Зміцнення фінансової бази та розширення меж фінансової незалежності місцевих бюджетів є ключовим аспектом підвищення ефективності фінансового забезпечення системи соціального захисту населення України.

Розширення самостійності органів місцевого самоврядування об'єктивно потребує створення відповідної системи контролю за їх діяльністю. Як свідчить світовий досвід, такий контроль має бути фінансовим, який забезпечує відповідність фінансової діяльності нормам та вимогам чинного законодавства; та адміністративного за виконанням органами місцевого самоврядування своїх функцій з точки зору ефективності використання коштів.

Важливого значення набуває розширення контролю з боку територіальних громад, забезпечення прозорості формування та розподілу видатків, що спрямовуються на соціальні цілі, забезпечення моніторингу цільових індикаторів за допомогою безпосередньої підзвітності органів місцевого самоврядування перед громадськістю (територіальними громадами) та системи «зворотного зв'язку».

Як зазначалося, чинне розмежування видатків між бюджетами здійснюється за відомчим, а не за галузевим принципом. Це приводить до дублювання функцій різними рівнями влади, різного рівня фінансового забезпечення закладів однієї сфери. Тому для більшої ефективності планування та фінансування видатків доцільно передати відомчі заклади соціально-культурної сфери у підпорядкування місцевим радам із закріпленням відповідних фінансових ресурсів.

Вочевидь, децентралізація видатків на соціальні заходи потребує й відповідної децентралізації джерел доходів, які забезпечують формування ресурсної бази соціальних видатків. З огляду на це, зміна фінансування територіального самоврядування в

Україні мала б стосуватися розширення значення місцевих податків, а також впровадження нової системи фінансового вирівнювання між новоутвореними населеними пунктами та областями.

Перерозподіл повноважень щодо адміністрування фінансових ресурсів держави потребує внесення певних змін до фіскальних систем. На думку фахівців Національного інституту стратегічних досліджень [15], раціональним є перехід на зв'язану модель податкової системи, суть якої полягає в закріпленні за місцевими бюджетами частки обсягу національних податків, яка не буде враховуватися при розрахунку міжбюджетних трансфертів. При цьому як найбільш ефективний захід пропонується закріплення за місцевими бюджетами 10% податку на прибуток підприємств, що створить зацікавленість для них в активізації роботи щодо сприяння зростанню надходжень даного податку та покращання умов для ведення бізнесу. А відповідне стимулювання у місцевих органів влади ділової активності на своїй території й збільшення доходів від податкових стягнень є запорукою соціально-економічного розвитку регіонів та добробуту територіальних громад.

Основні негативи оперативного планування показників пов'язані з використанням застарілої та недосконалої методологічної бази. В Україні поширена методика планування згідно принципу «від досягнутого», коли в основу параметрів майбутніх доходів чи обсягів фінансування покладено дані за цими ж статтями за попередні роки і прогноз макроекономічних індикаторів, не дає змоги оцінити як потребу чи рівень задоволення суспільних потреб, так і ефективність витрачання державних коштів, чи спрогнозувати тенденції розвитку суспільних процесів на майбутнє.

У сучасних умовах нецільове використання бюджетних коштів стало буденним явищем, між тим, воно не завжди рівнозначне ефективному і має суспільно значимий результат. Тому, зазначимо, що у проблемних моментах прогнозно-планової роботи у сфері соціальних гарантій можна виділити недоліки планування фінансового забезпечення матеріального добробуту населення, а також недоліки визначення обсягів видатків,

необхідних для гарантування надання йому нематеріальних суспільних благ.

Однією з головних причин неефективності політики щодо соціальних гарантій також слід назвати практику використання у процесі тактичного планування показників, розрахованих на основі не реальної потреби у фінансуванні, а можливостей місцевих бюджетів. Наочним прикладом є практика використання прожиткового мінімуму (ПМ) для встановлення розмірів основних соціальних гарантій. В основу ПМ в Україні покладено показник мінімального споживчого кошика, основну частину якого складає набір продуктів харчування в розрахунку на одну особу на місяць. Цей набір розрахований на основі норм оцінки фізіологічних потреб, розроблених у СРСР ще у 1990 р. Методика розрахунку ПМ не передбачає врахування регіональних особливостей ціноутворення на продовольчі та непродовольчі товари. У розрахунковій структурі ПМ також не врахована питома вага податку на доходи фізичних осіб, який відчутно впливає на розміри отримуваної заробітної плати людини і зменшує її можливості у задоволенні особистих споживчих потреб. Відтак, можемо констатувати наявність в Україні двох споживчих кошиків і, відповідно, двох прожиткових мінімумів – офіційного, який використовується для розрахунку основних соціальних стандартів, та фактичного, який відображає реальний споживчий мінімум. Чисельні розрахунки вітчизняних науковців свідчать, що офіційна величина ПМ по основним соціальним групам та в середньому на одну особу, занижена у 1,5–2 рази порівняно з реальною величиною ПМ [16, с. 171–179.].

Проблему неконтрольованого зростання видатків на надання соціальних допомог можна вирішити шляхом підвищення їх адресності. При цьому, необхідно посилити координацію роботи контролюючих служб територіальних підрозділів Міністерства соціальної політики України, фінансових органів та органів місцевого самоврядування.

Потрібно розширити повноваження інституту соціальних інспекторів, надати їм реальну можливість з'ясування фактичного рівня добробуту кожного потенційного одержувача допомоги, застосування фінан-

сових санкцій за подання недостовірної інформації і наступне призначення допомоги. Водночас, необхідно спільно з органами Державної податкової служби використовувати непрямі методи контролю за доходами.

Поряд з підвищенням адресності соціальної допомоги, більш дієвим методом стримування росту видатків на фінансування соціальних допомог є зростання оплати праці, в тому числі у бюджетному секторі. Має бути удосконалена методика визначення мінімальної заробітної плати, оскільки її розрахунок в Україні досі підпорядкований не об'єктивним показникам соціально-економічного розвитку, а кон'юнктурним політичним мотивам. Остання заява Уряду про підвищення «мінімалки» до 3200 грн. з 1 січня 2017 р. є тому наочним підтвердженням. Реформа заробітної плати має бути комплексною і передбачати вирішення наступних завдань із:

- забезпечення соціально-економічних потреб населення;
- зміни структури валового внутрішнього продукту, зокрема, приведення частки оплати праці в його обсягах у відповідність із практикою розвинутих країн (60–70% ВВП).

Підвищення розмірів мінімальної заробітної плати, на наш погляд, має відбуватися поетапно:

- на першому етапі необхідно привести її розмір до розрахованого за удосконаленою методикою прожиткового мінімуму, який матиме характер мінімального соціального стандарту і засвідчуватиме гарантію держави кожному громадянину мінімально допустимого обсягу споживання найбільш важливих матеріальних і нематеріальних благ та послуг, необхідних для нормального відтворення робочої сили;

- на другому етапі розміри мінімальної заробітної плати повинні бути кориговані відповідно до коефіцієнта сімейного навантаження.

Світовий досвід свідчить, що мінімальна заробітна плата повинна перевищувати розміри прожиткового мінімуму в 1,2–1,5 рази (згідно вимог Європейської соціальної хартії – у 2,5 рази) з метою охоплення об'єму ресурсів, необхідних для нормально-го відтворення робітника та його родини

[17, с.74]. Слід відмовитися від догми, що темпи зростання заробітної плати не повинні перевищувати відповідну динаміку продуктивності праці. Відставання росту заробітної плати від динаміки продуктивності праці свідчить про несправедливий перерозподіл доходів на користь бізнесу і суперечить поставленому завданню зміни структури валового внутрішнього продукту. Тому не просто допустимим, а й необхідним в короткостроковій перспективі є випереджаюче підвищення мінімальної заробітної плати. Суттєве її зростання сприятиме відновленню дієвості цього потенційно потужного важеля економічної політики та стимулу соціально-економічного розвитку й матиме такі позитивні наслідки:

- збільшення надходжень до місцевих бюджетів від податку на доходи фізичних осіб, що створює підґрунтя для підвищення рівня оплати праці у бюджетній сфері;

- розширення платоспроможного попиту, що є стимулом для розширення виробництва і відповідного зростання податкових надходжень;

- вирівнювання співвідношення між мінімальною та середньою заробітною платою, скорочення масштабів міжтериторіальної і міжгалузевої диференціації в оплаті праці;

- зростання власних надходжень Пенсійного фонду України та інших фондів соціального страхування;

- скорочення обсягів бюджетних видатків на надання житлових субсидій, соціальної допомоги та пілґ.

Необхідно зазначити, що поряд із прорахунками стосовно встановлення розмірів основних соціальних гарантій у сфері матеріального добробуту населення, необхідно зупинитися також на недоліках методики і практики планування видатків на забезпечення соціальних гарантій споживання нематеріальних суспільних благ. В Україні в основу їх визначення покладено показник фінансового нормативу бюджетної забезпеченості. Останній відображає обсяг видатків відповідного бюджету на фінансування певної суспільної послуги в розрахунок на одного жителя. У свою чергу, основою для розрахунку нормативу бюджетної забезпеченості повинен бути державний соціальний

стандарт у відповідній сфері (освіти, культури, охорони здоров'я тощо). Він являє собою гарантію високого рівня життя певної якості і засвідчує зобов'язання держави забезпечити надання громадянам за рахунок бюджетних ресурсів певного набору суспільних благ.

Однак, незважаючи на вимоги Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», значний обсяг соціальних стандартів і нормативів залишається не розробленим. Зокрема, у сфері охорони здоров'я, житлово-комунального господарства затверджено 65–75% соціальних стандартів, а стосовно обслуговування закладами культури, транспорту і зв'язку відповідний показник складає близько 50%. Більшість нормативів бюджетної забезпеченості базуються або на фактичних даних попередніх періодів, або на інтуїтивній величині. Якщо в перші два роки після введення нормативу бюджетної забезпеченості його розміри дійсно визначалися на основі узагальненої потреби у витратах, то у подальшому проводилося їх коригування лише згідно динаміки заробітної плати. При цьому, практично не враховувалася зміна інших показників (інфляція, зміна мережі установ і персоналу тощо).

Крім того, в сучасних умовах фінансові нормативи бюджетної забезпеченості встановлюють не методом прямого розрахунку на основі врахування потреб у коштах бюджетних установ, а «зворотним» шляхом – через визначення загального прогнозного обсягу бюджетних видатків на певну мету в розрахунку на одного одержувача відповідної суспільної послуги. Внаслідок цього, фінансовий норматив бюджетної забезпеченості можна розглядати нині не як інструмент нормативного планування видатків місцевих бюджетів на основі науково обґрунтованого визначення потреби у бюджетних ресурсах, а лише як важіль для здійснення перерозподільчих процесів.

Поряд з недостатньою обґрунтованістю показників нормативів бюджетної забезпеченості, залишається не досконалою практика застосування коригуючих коефіцієнтів, які призначені врахувати існуючі відмінності у вартості надання суспільних послуг та інші особливості адміністративно-тери-

торіальної одиниці. З огляду на те, що частина з них визначається на підставі даних минулих років, а їх перелік має фрагментарний характер, такий підхід не завжди можна вважати об'єктивним.

Таким чином, по-перше, на прогнозні показники переносяться нерідко необґрунтовані та спонтанні дії уряду у відповідній сфері, а, по-друге - не враховуються усі фактори впливу на формування потреби у фінансових ресурсах конкретної території. Крім цього, окремі дані, які використовуються при визначенні коригуючих коефіцієнтів, характеризуються значною мінливістю, що вимагає їх постійних уточнень і повторних перерахунків, які не завжди проводяться. Нестабільність формульної методики визначення бюджетних видатків також обмежує можливості щодо проведення довготермінового бюджетного планування і розробки перспективних рішень стосовно використання коштів бюджетів на фінансування соціальних гарантій.

Планування бюджетних видатків на забезпечення соціальних гарантій на рівні конкретних бюджетних установ проводиться на основі відповідних індивідуальних норм видатків, негативними ознаками яких науковці визначають їх необ'єктивність, відсутність стимулів до ощадного використання бюджетних ресурсів, збереження жорсткої регламентації та зниження ефективності управління.

При цьому, одним із найбільш дієвих заходів щодо усунення вказаних недоліків в сучасній економічній літературі називають перехід до укрупнених норм видатків, а також відмову від фінансування на засадах «забезпечення функціонування» на користь принципу «ефективної діяльності». Перевагами такого підходу має стати розширення управлінської автономії бюджетних установ та стимулювання підвищення ефективності витрачання коштів.

Висновки. Дослідження проблеми фінансового забезпечення розвитку соціальної сфери в Україні вітчизняними науковцями дозволяє узагальнити основні недоліки у фінансуванні системи соціальних гарантій:

– надто широкий перелік соціальних зобов'язань держави, що супроводжується відсутністю реально гарантованого фінансо-

вого забезпечення, неврахуванням реальних макроекономічних передумов та перспектив надходжень до дохідних частин бюджетів при плануванні соціальних видатків майбутніх періодів;

– недосконалість системи адміністрування фінансових ресурсів, що спрямовуються на соціальні цілі;

– розпорошеність бюджетних ресурсів та дублювання управлінських функцій щодо розподілу соціальних видатків поміж різних гілок виконавчої влади (зокрема, відповідальність за формування державної політики у сфері соціального захисту, надання населенню допомог, пільг і житлових субсидій несе Міністерство соціальної політики України, в той час як відповідальність за обґрунтованість потреби в коштах відповідних субвенцій, їх своєчасне і повне надходження до місцевих бюджетів – Міністерство фінансів України);

– неможливість концентрації бюджетних коштів на пріоритетних напрямках соціального розвитку територіальних громад;

– надмірна централізація управління фінансовими потоками, що спрямовуються на соціальну підтримку населення, недосконалість законодавчого регулювання прав органів місцевого самоврядування щодо здійснення повноважень у сфері соціального забезпечення;

– непрозорість формування міжбюджетних відносин унаслідок відсутності нормативів фінансової забезпеченості щодо відповідних галузей або вартісних стандартів надання соціальних послуг;

– низька ефективність витрачання бюджетних коштів на соціальні цілі внаслідок повільного та непослідовного впровадження програмно-цільового методу у бюджетному процесі як на державному, так і на місцевому рівнях; фактична відсутність ефективного контролю, аудиту та системи оцінки діяльності установ соціальної сфери (із визначенням мети діяльності та критеріїв досягнення цієї мети) та ефективності відповідних видатків;

– відсутність прогнозу розвитку галузей соціальної сфери, які б передбачали послідовність реформ і розрахунок коштів на фінансування галузей, включаючи й фінансування самих реформ.

В цілому підтримуючи ідеї підвищення раціональності використання бюджетних ресурсів, вважаємо, що впровадження вищезазначених заходів може спричинити ряд негативних наслідків, як-то прискорене згортання мережі бюджетних установ соціальної сфери та відповідне позбавлення значного числа громадян доступу до ряду суспільних послуг, що на пряму суперечить принципам соціальної безпеки.

Література

1. Загальна декларація прав людини від 10 груд. 1948 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
3. Рівень бідності в Україні зріс вдвічі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://espresso.tv/news/2016/10/09/riven_bidnosti_v_ukraini_zris_vdvichi
4. Баранник Л. Б. Розвиток фінансової бази місцевих бюджетів як необхідна умова посилення соціальної захищеності населення регіону / Л. Б. Баранник, Т. М. Рудянова // Економічний вісник Нац. гірничого унів. – 2013. – № 1. – С. 92–104.
5. Баранник Л. Б. Фінансовий механізм системи соціального захисту населення України: проблеми становлення та перспективи розвитку : монографія / Л. Б. Баранник. – Дніпропетровськ : ДДФА. 2012. – 496 с.
6. Борецька Н. П. Соціальний захист населення на сучасному етапі : стан і проблеми : монографія / Н. П. Борецька – Донецьк : Янтра, 2001. – 352 с.
7. Величко, А. В. Бюджетный механизм инвестирования социальной инфраструктуры : [монография] 2-е изд. доп. / А. В. Величко. – Луганск : Изд-во «РЕМИР», 2010. – 416 с.
8. Галушка З. І. Соціалізація трансформаційної економіки: особливості, проблеми, пріоритети: монографія / З. І. Галушка. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. – 408 с.
9. Гнибіденко І. Ф. Управління соціальним захистом населення України / І. Ф. Гнибіденко, М. К. Орлатий, М. В. Кравченко, Н. А. Сич // Науковий вісник Академії муніципального управління. Сер.: Управління. – 2010. – Вип. 1. – С. 12–20.
10. Деєва, Н. М. Потенціал соціалізації й його регулювання в економіці: теорія, методологія, перспективи : Моногр. / Н. М. Деєва. – Дніпропетровськ : АРТ-Прес, 2006. – 444 с.
11. Лібанова, Е. М. Бюджетна політика у контексті стратегії соціально-економічного розвитку України: моногр.: У 6 т. Т. 2. Соціальна спрямованість бюджетної політики / М. Я. Азаров, Ф. О. Ярошенко, Е. М. Лібанова, В. Б. Альошин та ін.; Н.-д. фін. ін-т при М-ві фінансів України. – К., 2004. – 376 с.
12. Момотюк Л. Є. Державне фінансування

соціальних гарантій населення України : автореф. дис. ... к. е. н. – К. : НДФІ, 2005. – 20 с.

13. Новикова О. Ф. Социальные проблемы: оценка и пути решения. – Монография. Кн. 2. Социальная политика / О. Ф. Новикова, Ю. А. Буздуган, А. И. Амоша и др. – К. : Наукова думка, 1995. – 102 с.

14. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 4 квітня 2000 р. № 2017–III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 48. – Ст. 409.

15. Молдован О. О. Стратегія реформування

системи державних фінансів України: завдання, пріоритет, механізми. Аналітична доповідь / О. О. Молдован. – К. : НІСД, 2014. – 48 с.

16. Баранник Л. Б. Прожитковий мінімум як основа фінансового планування в системі соціального захисту населення України / Л. Б. Баранник // Вісник Запорізького національного університету. Серія: Економічні науки. – 2012. – № 2 (14). – С. 171–179.

17. Європейська соціальна хартія (Переглянута) // Відомості Верховної Ради України (ВВР) – 2007. – N 51. (ETS N 163).

ОПТИМИЗАЦИЯ СИСТЕМЫ ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ СОЦИАЛЬНЫХ ГАРАНТИЙ ГРАЖДАН

О. В. Вознюк, аспирант, Университет таможенного дела и финансов

В статье рассматривается проблема совершенствования финансового обеспечения социальных гарантий государства. Основное внимание сосредоточено на направлениях достижения оптимального использования финансовых ресурсов, которые должны обеспечивать социальные гарантии населения. Автором предлагается активнее применять в практике планирования бюджетных расходов программно-целевой метод планирования, изменить методологию формирования потребительской корзины, усилить экономическую и научную обоснованность определения основных социальных стандартов, в частности минимальной заработной платы.

Ключевые слова: бюджет, местные бюджеты, социальная политика, социальные гарантии, расходы социальной направленности, модернизация, реформа, оптимизация.

OPTIMIZATION OF FINANCIAL MANAGEMENT OF SOCIAL SECURITY OF CITIZENS

O. V. Voznyuk, Post-graduate student, University of Customs and Finance

The article deals with the problem of improving the financial management of the state social security of citizens. The main attention is drawn to the direction of achieving the optimum usage of financial resources which should ensure social security of the population. The author proposes to actively apply the program-target method of planning in the practice of planning budget expenditures, change the methodology for the formation of the consumer basket, strengthen economic and scientific validity of the definition of basic social standards, in particular minimum wage.

Keywords: budget, local budgets, social policy, social security, social orientation of expenditures, modernization, reform, optimization

Рекомендовано до друку д. е. н., проф. Баранник Л. Б.

Надійшла до редакції 21.07.16 р.